

ORIENTERING OM FORSØKSFISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2016

1 SAMMENDRAG

Den norske makrellstørjekvoten for 2016 er på 43,71 tonn. Ett ringnotfartøy fikk tillatelse til å drive forsøksfiske med størjenot i 2016 med en kvote på 32 tonn. De resterende 11,71 tonnene ble satt av til bifangst. Fartøyet tok 39,64 tonn størje i ett kast. I tillegg er det til nå i år tatt 4,21 tonn som bifangst i fiske etter andre arter. Norges kvote er dermed oppfisket.

I henhold til gjeldende forvaltningsplan i Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT – the International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas) vil Norge få en kvote på 52,48 tonn i 2017. Med forbehold om eventuelle endringer etter årsmøtet i ICCAT, anbefaler Fiskeridirektøren at store deler av reguleringen fra 2016 videreføres i 2017, men at det kun åpnes for fiske med ett ringnotfartøy. Utkast til forskrift om forsøksfiske etter makrellstørje i 2017 vil bli sendt på høring i desember, etter at årsmøtet i ICCAT er avholdt.

Foto: © Brian J. Skerry /National Geographic Stock / WWF

2 BAKGRUNN

Norske fartøy tok store fangster av makrellstørje på 1950-tallet, men utover på 60- og 70-tallet falt fangstmengdene, og fra slutten av 80-tallet ble det kun tatt sporadiske bifangster. På grunn av artens forfatning ble alt fiske etter makrellstørje i norske farvann forbudt i 2007. Sporadiske bifangster ble registrert i kolmulefisket vest av Irland i 2008, 2013 og 2014. I 2013 ble det også registrert størjebifangst i fisket etter hestmakrell i våre farvann. Da en så klare tegn til bedring i bestandssituasjonen ble det i 2014 tildelt kvote og åpnet for forsøksfiske etter størje i norske farvann. Hverken forsøksfisket i 2014 eller 2015 resulterte i

fangst, men i 2015 ble det tatt 8,4 tonn bifangst. Av dette ble i overkant av 1,6 tonn tatt i kolmulefiske i EU-sonen, mens resten ble tatt i norske farvann. Det meste ble tatt som bifangst i fisket etter makrell.

3 INTERNASJONALE KRAV

Makrellstørje er en langtmigrerende art som forvaltes av den regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonen ICCAT. Norge ble medlem i ICCAT i 2004, etter å ha hatt observatørstatus i organisasjonen i mange år.

Bestanden av makrellstørje har som følge av overbeskatning lenge vært i svært dårlig forfatning. For å begrense fangstene og få en effektiv gjenoppbygning på plass, har ICCAT de siste 10-15 årene gjennomført en rekke tiltak, blant annet lave fangstkvoter og krav om å tilpasse fangstkapasitet til kvotene. Videre er det gitt regler om vern av gyteområder, tiltak for å unngå fangst av ungfisk, krav til registrering av all fangst og kontroll med at den årlige totalkvoten ikke overstiges.

De siste årene har en imidlertid sett en positiv utvikling i bestandssituasjonen, noe som har ført til at totalkvoten har økt. I 2016 var den på 18 911 tonn, og i 2017 legger ICCATs forvaltningsplan opp til en økning til 22 705 tonn. Norge har en andel på 0,23 % av totalkvoten, noe som tilsvarer en kvote på 52,48 tonn i 2017.

ICCATs forvaltningsplan inneholdt frem til og med 2013 et forbud mot fiske etter makrellstørje i våre farvann på det tidspunktet den befinner seg her. Under årsmøtet i 2013 fikk vi imidlertid gjennomslag for, innenfor strenge rammer, å åpne for fiske i norske farvann med line i perioden fra og med 1. august til og med 31. januar og med ringnot fra og med 25. juni til og med 31. oktober.

4 REGULERING I 2016

4.1 FORSØKSFISKE

Fisket etter makrellstørje har også i 2016 vært regulert som et forsøksfiske, der 32 tonn ble satt av til direktefiske i norske farvann, mens 11,71 tonn ble avsatt til dekning av uunngåelig bifangst i fiske etter andre arter.

Fritidsfiske etter makrellstørje er forbudt i 2016.

4.2 DELTAKELSE

ICCAT stiller en rekke krav til rapportering av fangst i størjefiske, blant annet krav til posisjonsrapportering og elektronisk fangstdagbok. Ettersom fartøy over 15 meter allerede er pålagt elektronisk rapportering og posisjonsrapportering, ble forsøksfisket i 2016 beholdt disse.

I utgangspunktet ble det åpnet for fiske med ett ringnotfartøy og ett linefartøy, men ettersom ingen linefartøy over 15 meter meldte sin interesse, var det bare ringnotfartøyet som fikk tillatelse til å drive forsøksfiske i år.

Påmeldingsordningen for fartøy som ønsket å delta i fisket etter makrellstørje ble videreført i 2016. I utlysningsteksten ble det fremhevet at det ved utvelgelsen av ringnotfartøy ville bli lagt vekt på om fartøyet planla å fiske med størjenot, fordi dette gir et renere fiske med mindre bifangst. Dersom fartøyet ikke hadde størjenot tilgjengelig, ble det signalisert at det ville bli stilt som vilkår at fartøyet hadde satt av deler av kvotene av makrell og sild for å dekke bifangst ved fiske etter makrellstørje.

Ved utvelgelsen ble det også lagt vekt på erfaring med fiske etter størje, at fartøyet var egnet og utrustet til å delta i dette fisket og planer for å opprettholde høy kvalitet på makrellstørjen.

4.3 OBSERVATØRORDNING OG HAVFORSKER/PRØVETAKING

Ringnotfartøy som fisker størje må ha observatør fra ICCATs regionale observatørprogram om bord 100 % av tiden. Fartøyet må selv bære disse kostnadene, og før observatør tildeles må alle kostnader være betalt. I 2016 omfattet kostnadene et fast beløp på € 7 500 + € 4 400, og i tillegg et døgnhonorar på € 230. For fartøy som tidligere hadde deltatt i fisket og hatt observatør fra ICCAT om bord, var inngangsbeløpet redusert. Videre måtte fartøyet ha egen lugar disponibel til observatøren.

Fartøy som fisker størje kan også pålegges å ha forsker fra Havforskningsinstituttet om bord for prøvetaking av fangst og burde derfor ha lugarkapasitet for dette. Alternativt kunne fartøyet pålegges å ta prøver på vegne av Havforskningsinstituttet.

4.4 HAVNEANLØP OG LANDING

Alle fartøy som får fangst av makrellstørje skal straks varsle Fiskeridirektoratets FMC om fangsten. Fartøyet må senest fire timer før landing varsle om i hvilken havn størjefangsten skal landes. Disse kravene gjelder også bifangster. Det følger videre av ICCATs forvaltningsplan at all fangst av makrellstørje skal landes i utpekte havner. Per i dag er følgende havner utpekt for landing av makrellstørje:

Atløy, Austevoll, Bodø, Borg, Breivika, Bukta, Bulandet, Båtsfjord, Bøvågen, Egersund, Ellingsøy, Florø, Fosnavåg, Glesvær, Harøysund, Honningsvåg, Kalvåg, Karmsund, Karmøy, Kirkenes, Kristiansund, Kristiansand, Larvik, Leirvik, Liavågen, Melbu, Måløy, Oslo, Raudeberg, Rypefjord, Selje, Sirevåg, Skudeneshavn, Skutvik, Smøla, Solstrand, Sortland, Stavanger, Trollebø, Uthaug, Vadsø og Ålesund.

Kravet om landing i utpekt havn gjelder både fangst og bifangst. Direktoratet kan peke ut flere havner i Norge dersom det er behov for dette. For at en norsk havn skal pekes ut, er det imidlertid nødvendig at havnen er lett tilgjengelig for inspektører fra Fiskeridirektoratet, og at disse kan gjennomføre kontroll av landinger der.

I 2016 ble det lagt opp til fullkontroll ved direktefangst av størje, mens det ved bifangst ble foretatt en konkret vurdering av hvilke landinger som skulle kontrolleres.

4.5 ICCAT FANGSTDOKUMENTER

Ved fangst av makrellstørje skal ICCAT fangstdokument fylles ut, og det er utviklet en egen elektronisk portal for utstedelse av slike fangstdokumenter. De ulike handelsledd fra fisker til eventuell eksportør vil kunne få tilgang til portalen, slik at de kan logge seg inn og registrere opplysningene elektronisk. Fiskeridirektoratet kan også bistå med dette. Videre må dokumentet godkjennes av direktoratet for å være gyldig. Omsetning uten gyldig fangstdokument er ikke tillatt, jf. forskrift 20. mars 2009 nr. 332 om fangstdokumentasjon for makrellstørje, storøyet tunfisk og sverdfisk. Kravet om fangstsertifikat gjelder også for bifangst.

4.6 FORBUD MOT OMLASTING

I henhold til forvaltningsplanen i ICCAT er det forbudt å drive omlasting av makrellstørje til havs. For å sikre god kontroll med fisket av makrellstørje i oppstartsfasen, er også omlasting i havn forbudt etter forskrift om regulering av forsøksfisket etter makrellstørje i 2016.

5 GJENNOMFØRING AV FORSØKSFISKE I 2016

Fartøyet som fikk tillatelse til å delta i forsøksfisket med størjenot ble innmeldt til ICCATs fartøyregister for perioden 8. august til 30. oktober 2016. Det hadde observatør fra ICCAT om bord hele tiden det var i fisket, og i tillegg var observatør fra Havforskningsinstituttet med under det meste av fisket. Forsøksfisket ble stoppet 19. september etter at det var tatt en enkelt fangst som oversteg kvoten. Det aktuelle kastet var på 39,64 tonn.

Fangsten ble landet i utpekt ICCAT-havn med inspektør fra Fiskeridirektoratet til stede under hele landingen. Videre ble det utstedt ICCAT fangstsertifikat for fangsten.

I tillegg er det til nå registrert 4,21 tonn som bifangst i fiske etter andre arter. Av disse ble litt over ett tonn tatt i fisket etter kolmule, i overkant av 2 tonn tatt i fisket etter makrell, mens resten ble tatt i fisket etter nordsjøsild og reker.

Havforskningsinstituttet informerer om at antall observasjoner av makrellstørje i norske farvann i 2016 har økt kraftig både i antall stimer, geografisk utbredelse og tidsperiode sammenlignet med 2014 og 2015. Samtidig er det vanskelig å kvantifisere tilstedeværelsen av makrellstørje (antall stimer, antall individer og størrelsesfordeling) basert på de ulike observasjonene.

En god del av stimene har trolig beitet på 0-gruppe makrell i 2016, altså makrell i størrelsen 10-15 cm. Når størjene jakter trenger de makrellen godt sammen. De blir da ofte viltre og bryter overflaten. Mageprøver av enkeltkastet på 191 individ bekrefter beiting på 0 gruppe makrell.

6 REGULERING I 2017

Fiskeridirektøren ser i utgangspunktet for seg at reguleringen fra 2016 langt på vei kan videreføres i 2017, med enkelte unntak. Det må imidlertid tas forbehold om eventuelle

endringer som kan komme som følge av vedtak på årsmøtet i ICCAT, som vil finne sted fra 14. til 21. november. Etter årsmøtet vil direktoratet derfor sende utkast til forskrift om forsøksfiske etter makrellstørje i 2017 på høring.

Norge vil etter gjeldende forvaltningsplan i ICCAT få en kvote på 52,48 i 2017. Ettersom kvoten fortsatt er lav og det har vist seg vanskeligere enn forventet å fiske størje i norske farvann, kan det fremdeles være hensiktsmessig å gjennomføre fisket som et forsøksfiske. Da kan det legges til rette for høyest mulig verdiskapning, samtidig som vi vil kunne erverve kunnskap som kan være nyttig i en eventuell regulering av dette fisket.

På grunn av de store bifangstene i 2015 ble det satt av 11,71 tonn til bifangst i 2016. Bifangstene hittil i år er ikke av samme omfang som i fjor, men det har også i år kommet en rekke meldinger om størjeobservasjoner. Den store direktefangsten i år, sett sammen med bifangstene i 2015 og 2016, viser at makrellstørjen er i ferd med å vende tilbake til våre farvann. Det foreligger imidlertid fortsatt usikkerhet rundt vandringsmønster og fare for bifangster i norske farvann. Av den grunn, og ut fra en føre-var tilnærming, kan det være hensiktsmessig at andelen som settes av til bifangst i 2017 er i samme størrelsesorden som den var i 2016. Samtidig vil direktoratet minne om at det følger av forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 (utøvelsesforskriften) § 48 at levedyktig bifangst skal slippes ut, mens død eller døende størje skal føres i land.

ICCAT har i flere år vært opptatt av å redusere overkapasitet for å bekjempe ulovlig fiske etter makrellstørje. Forvaltningsplanen krever derfor at det er balanse mellom medlemslandets kvote og antall fartøy som får tillatelse til å fiske. Den norske kvoten for 2016 tilsa at kun ett norsk fartøy kunne delta i forsøksfisket. På grunn av vår langstrakte kyst og erfaringene fra fisket i 2014 og 2015, fikk vi imidlertid gjennomslag i ICCAT for å drive forsøksfiske med ett ringnot- og ett linefartøy i både 2015 og 2016. Til tross for at Havforskningsinstituttet i 2015 gikk til innkjøp av komplett lineutstyr for fiske etter makrellstørje som kunne lånes ut, var det kun ett fartøy (skolefartøy) som viste interesse i 2015. I 2016 var det ingen linefartøy over 15 meter som meldte seg på forsøksfisket.

Erfaringen fra i år, der det ble tatt 39, 64 tonn i ett kast, var at det var tilstrekkelig med ett ringnotfartøy for å ta hele den norske kvoten som var avsatt til direktefiske. Med en fartøykvote i 2017 på ca. 40 tonn legger direktoratet til grunn at fisket bør begrenses til ett fartøy. Det antas også at det på bakgrunn av årets fangst, vil bli vanskeligere å få godkjent en fiskeplan i ICCAT som legger opp til å fiske den norske kvoten med mer enn ett ringnotfartøy.

6.1 FRITIDSFISKE

Etter gjeldende forskrift er fritidsfiske etter makrellstørje forbudt. Flere aktører har nå vist interesse for et slikt fiske. I en del land utøves fritidsfiske som en viktig del av det kommersielle fisket etter makrellstørje. Her må det imidlertid understrekes at ICCATs forvaltningsplan for makrellstørje¹ stiller strenge krav til slikt fiske. Blant annet kreves at hvert fartøy som skal delta må ha særskilt tillatelse fra nasjonale myndigheter, at fartøyene i størst mulig utstrekning skal slippe ut igjen levedyktig størje, at fartøy i utgangspunktet ikke kan lande mer enn en størje per dag, og at størje tatt i disse fiskeriene ikke kan omsettes, men

---

¹ <http://www.iccat.int/Documents/Recs/compendiopdf-e/2014-04-e.pdf> - om sports- og rekreasjonsfiske i punktene 30 til 34

skal trekkes fra kvoten. Videre må det tas i betraktning at den norske kvoten er liten og at en relativt stor andel også neste år må settes av til bifangst, noe som taler mot at det er rom for å åpne for fritidsfiske etter størje i 2017.

6.2 OMSETNING AV BIFANGST

Det er forbudt å fiske makrellstørje for andre fartøy enn det ene som ble gitt adgang til å delta i forsøksfisket i 2016. En relativt stor andel av den norske kvoten må imidlertid avsettes for å dekke uunngåelig bifangst. Avsetningen åpner ikke for et lovlig bifangstfiske. Dette innebærer at levedyktig bifangst skal sette ut igjen, mens død eller døende makrellstørje skal ilandføres, jf. utøvelsesforskriften § 48. Konsekvensen av at uunngåelig bifangst er ulovlig er at verdien skal inndras. Ved pålagt ilandføring åpnes det for vederlag for omkostninger etter inndragingsforskriften § 3. Slikt vederlag er satt til 20 % av verdien av den ulovlige fangsten. Det foreligger ikke hjemmel til å fravike denne bestemmelsen.

6.3 HØRING ETTER ÅRSMØTET I ICCAT

Fiskeridirektoratet tar sikte på å sende utkast til forskrift om regulering av forsøksfiske etter makrellstørje i 2017 på høring i desember, etter at årsmøtet i ICCAT er avholdt. Reguleringsmøtet inviteres imidlertid til å komme med eventuelle synspunkt som måtte foreligge på det nåværende tidspunkt.